

RI CARTA RI XUTZ'IBAJ RI SAN PABLO CHQUE RI COJONELAB AJ GALACIA

Ri apóstol Pablo cuchap u tz'ibaxic jun carta
chque ri kachalal cojonelab aj Galacia

1 ¹In wa', ri Pablo, in apóstol. In jun chque ru tako'n ri Jesucristo. Man in cojom tä cumal winak, man in takom tä cumal winak, xane rumal ri Jesucristo, xukuje' rumal ri Dios ka Tat ri xc'astajisan ri Jesucristo chquixol ri cämínakib. ²Ri in, wachi'l conojel ri kachalal ri e c'o wuc', quintz'ibaj bi wa' we wuj ri' chiwe ix, ix ri' ri kachalal cojonelab ri ix c'o pa tak ri tinimit re Galacia. ³Are ta ba' ri Dios ka Tat, xukuje' ri Kajaw Jesucristo cutok'obisaj i wäch, cubano chi cuxlan ri iwanima'. ⁴Ri Kajaw Jesucristo xujach rib rech cäcämísa rumal kech chutojic ri ka mac, che ka toric pu k'ab we uwächulew ri' re etzelal. Je' xuban wa' rumal chi are wa' u rayibal ri Dios ka Tat. ⁵iChnimarisax ta ba' u k'ij ri Dios cämíc, xukuje' pa tak ri k'ij ri junab ri quepe na! Amén.

Rajwaxic chi xa jun u wäch ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio cätzijoxic

⁶Sibalaj quincajmaj wa' chi chanim tajin quiya can ri Dios, ri xixusiq'uij rumal ri tok'ob ri xuban Cristo chke, tajin c'u quitakej u tzijoxic jun “evangelio” chic ri jun chi wi. ⁷Man quimbij taj chi kas tzij c'o chi jun kas “evangelio” chic, xane xa e c'o jujun ri quixquisacho. E are' cäcaj cäquiqu'uex ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chrij ri Cristo. ⁸Pune ta ne jun chke uj, we ne jun ángel ri cäpe chicaj ri cutzijoj chiwe jun evangelio chic ri man junam tä ruc' ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri ka tzijom uj chiwe, cäk'at ta na tzij puwi' rumal ri Dios chi cäc'äjisax u wäch ri are'. ⁹Jas ri ka bim nabe, xukuje' cämíc quimbij chi jumul: We c'o jun cutzijoj jun evangelio chic chiwe ri man junam tä ruc' ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri ix cojoninak wi, cäk'at na tzij puwi' rumal ri Dios chi cäc'äjisax u wäch ri are'.

¹⁰¿A are lo cwaj chi utz quinil wi cumal ri winak chi je' quinbij wa? iMan are taj! Ri cwaj in are la' chi utz quinil wi rumal ri Dios. iWe ta kas tzij wa' chi are cwaj chi nim quinil wi cumal ri winak, man in tä ba' jun kas patänil re ri Cristo!

Ri apóstol Pablo cutzijoj ri xubano aretak xoc che apóstol

¹¹Chiwetamaj ba', kachalal, chi ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri quintzijoj chiwe, man are tä qui chomanic winak. ¹²Man xa tä jun winak xyo'w wa' chwe, man xa tä xintijox che rumal jachin jun, xane are ri Jesucristo xk'alajisan wa' chnuwäch.

¹³Ri ix i tom jas je' ri xinban pa ri nu c'aslemal nabe canok, aretak xintakej na ri e cojoninak wi ri winak aj Israel. Iwetam chi sibalaj xinban c'äx chque ri winak ri e rech ri Dios, e are c'u wa' ri kachalal cojonelab. Are ta xwaj xinsach qui wäch. ¹⁴Aretak xintakej na ri e cojoninak wi ri winak aj Israel, ri in c'o na más nu no'j chrij wa' we cojonic ri' chquiwäch q'uia chque ri nu winakil ri junam qui junab wuc' pa tak ri k'ij ri'. Je ri', rumal chi sibalaj xincoj nu chuk'ab in chubanic ri qui nak'atisam wi quib ri nu mam ojer. ¹⁵Are c'u ri Dios xinucha' tzaretak mäjok quil nu wäch, xinusiq'uij chupatänixic rumal chi xutok'obisaj nu wäch. ¹⁶Aretak xuchomaj chi utz je' cubano, xubano chi quinwetamaj u wäch ri u C'ojol pa wanima', rech quintzijoj ru Lok' Pixab chrij ru tobanic ri Are' chque ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj. Aretak je' xbantaj wa', man xinta' tä u no'j jachin jun winak chic. ¹⁷Man xine' tä pa Jerusalén chuta'ic qui no'j ri xeboc che tak apóstoles nabe chnuwäch in, xane chanim xine' pa Arabia, te c'u ri' xintzelej chi jumul pa ri tinimit Damasco.

¹⁸Oc'owinak chi oxib junab, te c'u ri' xine' pa ri tinimit Jerusalén. Are chi' xinwetamaj u wäch ri Pedro, olajuj k'ij c'ut xinc'oji na ruc' ri are'. ¹⁹Man c'o tä c'u jun apóstol chic xinwil u wäch chila', xane xuwi ri Jacobo ru chak' ri Kajaw Jesús.^a ²⁰Quinjiquiba' u bixic cho ri Dios chi ri tajin quintz'ibaj bi chiwe are ri kas tzij.

²¹Aretak xinel bi pa Jerusalén, xine' pa tak ri juyub re Siria xukuje' re Cilicia. ²²Man etamtal tä c'u nu wäch cumal ri kachalal cojonelab che ri Cristo ri e c'o pa tak ri tinimit re Judea pa tak ri k'ij ri'. ²³Ri e are' xuwi qui tom u tzijol: “Ri achi ri xuban c'äx chke nabe, cämich cutzijoj ru Lok' Pixab ri Dios chrij ri cojonic ri xraj xusach u wäch nabe,” —xecha ri'. ²⁴Xquiya c'u u k'ij ri Dios rumal wech in.

Ri apóstol Pablo cäc'ulax cumal ri niq'uiaj apóstoles chic

2 ¹Oc'owinak chi cajlajuj junab, te c'u ri' xine' chi jumul pa ri tinimit Jerusalén, wachi'l ri Bernabé. Xukuje' xinc'am bi ri Tito wuc'. ²Xine'

^a 1:19 Ri Jacobo ri' are c'amal qui be ri kachalal cojonelab pa Jerusalén.

pa Jerusalén rumal chi ri Dios xuc'ut chnuwäch chi rajwaxic quine' jela'. Chila' pa Jerusalén xeintzijojej ri c'amal tak qui be ri cojonelab pa qui tuquiel wi, xinc'ut c'u ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chquiwäch jas ri quintzijojej in chque ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj. Je wa' xinbano rech cäquilo chi man xak tä lok' ri chac nu banom o ri quinban na chutzijoxic ru Lok' Pixab ri Dios. ³iUtz ba' xquita ri xinbij! Che ri Tito ri c'o wuc' man xquicoj tä qui chuk'ab chubixic chi rajwaxic coc retal ri ojer trato che ru cuerpo, pune ri are' man aj Israel taj. ⁴E c'o c'u jujun ri cäca'n che quib chi e cojonelab ri xak chc'uyal xeboc chkaxol. Are ta xcaj chi xoc retal ri ojer trato che ri Tito. Ri e are' xeboc chkaxol xak che rilic jas cäka'n uj, ri uj tzokopital chi rumal ri Cristo pu k'ab ri ojer Pixab. Are c'u cäcaj chi cujk'ax chi jumul pu k'ab wa'. ⁵Man jubik' tä xkaya kib pa subic chque, rech ri ix cuya' quitakej ri Kas Tzij re ri Evangelio.

⁶Ri tata'ib c'amal tak qui be ri cojonelab ri e c'o pa Jerusalén, man c'o tä jun tijonic chic ri xquiya chwe in. Ri e are', pune nimak qui banic, man c'o tä we in chque. Ri Dios c'ut xak junam queril wi conojel ri winak.

⁷Man c'o tä jun tijonic chic ri xquiya chwe, xane xquich'obo chi kas tzij yo'm pa nu k'ab ru tzijoxic ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chque ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj, je' jas ri Pedro yo'm pu k'ab ru tzijoxic ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chque ri winak aj Israel. ⁸Are c'u ri Dios ri xtakow bi ri Pedro rech coc che apóstol chquixol ri winak aj Israel, are ri Are' xintakow bi in xukuje' rech quinoc che apóstol chquixol ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj.

⁹Ri Jacobo, ri Pedro, ri Juan, ri qui nimakil ri kachalal cojonelab, aretak xquich'obo chi kas tzij ri Dios u yo'm wa' pa nu k'ab we chac ri' ri nim u banic, xquichap ri ka k'ab, ri in wachi'l ri Bernabé, chuc'utic chi cujcaj, xukuje' chuc'utic chi utz cäquilo chi ri uj cäkatzijojej ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chque ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj. Are c'u ri e are' cäquitzijojej na wa' we Evangelio ri' chque ri winak aj Israel. ¹⁰Xuwi xquibij chi rajwaxic quena'taj ri meba'ib chke. Are c'u wa' xukuje' ri nu cojom nu chuk'ab chubanic.

Ri apóstol Pablo cuyaj ri apóstol Pedro pa ri tinimit Antioquía

¹¹Aretak c'ut xopan ri Pedro pa Antioquía, xajwataj na chi xinyaj chquiwäch conojel rumal chi kas tzij man utz tä ri tajin cubano. ¹²Ri are' cäwi' cuc' ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj. Aretak xeopan jujun winak aj Israel ri e takom bi rumal ri Jacobo, ri apóstol Pedro xutas rib chquij ri niq'uiaj winak, man xwi' tä chi cuc'. Je' xubano rumal chi xuxej rib chquiwäch ri winak aj Israel ri e nak'atalic chi coc retal ri ojer trato che ri qui cuerpo. ^b ¹³Xukuje' ri niq'uiaj cojonelab chic aj Israel

^b 2:12 "Circuncisión": Chawila' ri Hechos 7:8, nota.

xca'n que ri xuban ri Pedro, xak quieb chi qui wäch xca'no. Xukuje' ne ri Bernabé xuta ri xquibij, xuban re ri xca'n ri e are'. ¹⁴Aretak c'ut xinwilo chi ri Pedro cuc' ri niq'uiaj cojonelab chic man kas tä utz cäca'no, chi man je' tä cäca'no jas ri cubij ri Kas Tzij re ri Evangelio, xinbij che ri Pedro chquiwäch conojel ri e c'olic: "We ri at, at ri' kas at jun winak aj Israel, caban awe jas ri cäca'n ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj, ri man je' taj jas ri cäca'n ri winak aj Israel, ¿jas che cacoj a chuk'ab chubixic chque ri niq'uiaj winak chic chi cäca'n que jas ri e nak'atal wi ri winak aj Israel?" —xinha che.

**Waral cäkil wi chi ri winak aj Israel cäquirik na ru tobanic
ri Dios rumal ri cojonie je' jas ri niq'uiaj winak chic**

¹⁵Ri uj, uj winak aj Israel rumal chi je' ka banic wa' xil ka wäch. Ri uj, pune ta ne uj ajmaquib, man uj ajmaquib taj je' jas ri niq'uiaj winak chic ri man e aj Israel taj ri quepe pa niq'uiaj tinimit chic. ¹⁶Pune ta ne je ri', ketam chi jun winak man jicom tä ri ranima' ri' cho ri Dios rumal ru banic ri cubij ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés, xane xuwi cäjicomataj ri ranima' rumal chi cäcojon che ri Jesucristo. Rumal ri' ri uj xukuje' uj cojoninak che ri Jesucristo rech cäjicomataj ri kanima' cho ri Dios xa rumal chi uj cojoninak che ri Cristo, man rumal tä ru banic ri cubij ri Pixab. Man c'o tä c'u jun winak ri cäjicomataj ri ranima' cho ri Dios rumal ru banic ri cubij ri Pixab.

¹⁷We c'u aretak cäkaj chi cäjicomataj ri kanima' cho ri Dios rumal ri Cristo, quel c'u chi sak chi ri uj, uj ajmaquib, ¿a quel cubij lo ri' chi ri Cristo are cäbanow ajmaquib chke? iMan je' tä c'u ri'! ¹⁸We c'u ri in quinyac chi lok jumul ri tijonic ri xinsach u wäch, queintijoj chi jumul ri winak che, mac ri' ri quinbano. ¹⁹Ri in c'ut, je' ta ne in cäminak chic chuwäch ri u Pixab ri Moisés. iTzare ri Pixab xincämisanic! Je' xinc'ulmaj rech kas quinc'asi na chupatänixic ri Dios. ²⁰Je' ta ne in cäminak chic, in ripil cho ri cruz junam ruc' ri Cristo. We je ri', man in tä chic in c'aslic, xane are ri Cristo c'asal chi pa ri wanima'. Ri nu c'aslemal cämich cho we uwächulew, are wa' ri c'aslemal ri xinriko rumal chi xincojon che ri Cristo ru C'ojol ri Dios, ri xinraj, ri xujach rib pa ri cämical rumal wech. ²¹Ri in sibalaj nim quinwil wi chi ri Dios xutok'obisaj ka wäch. Kas tzij man cwaj taj quinwetzelay wa'. We ta cuya' cäjicomataj ri kanima' cho ri Dios rumal ru banic ri cubij ri Pixab, xak ta ba' lok' ri' xcämisax ri Cristo.

**Xuwi rumal chi cujcojonie c'o ri Lok'alaj
Espíritu rech ri Dios pa kanima'**

3 ¹Ri ix, ix aj Galacia, isibalaj man quita tä tzij! ¿Jachin lo ri xuban subunic chiwe, ri xixsubuwic rech man quinimaj tä ri Kas Tzij? Aretak xkatzijoj ru Lok' Pixab ri Dios chiwe, kas utz xka'n chuk'alajisaxic

wa' chiwäch jas ri xuban ri Jesucristo, jas ri xcämisax ri Are' cho ri cruz. ²Xuwi ba' cwaj chi quibij chwe: ¿A c'o ri Lok'alaj Espíritu pa iwanima' rumal ru banic ri cubij ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés? ¡Man je' tä ri!! ¿A mat rumal chi xicoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri xito? ¡Je', je ri!! ³¿A are c'u quichomaj u q'uisic xak ruc' ri i chuk'ab ix ri xichaplej u banic ruc' ru chuk'ab ri Lok'alaj Espíritu? ¡Sibalaj ba' man coc tä tzij ri' pa i jolom! ⁴¿A xak lok' i ch'ijom q'uia c'äxc'ol pa ri i c'aslema? Cwaj ba' chi kas tzij c'o u patän wa' chiwe. ⁵Aretak ri Dios cuya ri Lok'alaj Espíritu chiwe xukuje' cuban tak cajmabal chixol, ¿jas che je' cuban wa'? Man cuban tä ri' xa rumal chi quibano jas ri cubij ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés, xane rumal chi quita ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio, xukuje' quicojo.

⁶Ri ka mam Abraham xcojon che ri Dios, rumal c'u ri' xk'alajisax rumal ri Dios chi jicom ranima' ri are'. ⁷Kas rajwaxic ba' chi quiwetamaj chi ri kas ral'c'ual ri ka mam Abraham, e are' wa' conojel ri quecojonc. ⁸Chupam ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic u bim lok ri Dios ojer chi cuban na jicom che ri canima' ri niq'uij winak chic ri man e aj Israel taj we quecojonc. Rumal ri' xuya u bixic we utzalaj tzij ri' che ri ka mam Abraham: “Ronojel qui wäch winak ri e c'o cho ruwächulew quetewchitaj na rumal awech,” —xcha che. ⁹Ri ka mam Abraham xcojonc, xurik c'u ru tewchibal ri Dios. Xak je ri' conojel ri quecojonc quetewchitaj na junam jas ri xban che ri are'.

¹⁰Conojel ri qui jiquibam qui c'ux chrij ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés, cäk'at na tzij wa' pa qui wi' rumal ri Dios chi cäc'äjisax qui wäch. Tz'ibtal c'u pa ru Lok' Pixab ri Dios, cubij: “Jachin ri man cuban tä ronojel ri tz'ibtal chupam ri wuj re ri Pixab amak'el ronojel k'ij, cäc'äjisax na u wäch wa',” —cächa'. ¹¹Kas elinak c'u chi sak chi man c'o tä jun winak ri cäjicomataj ri ranima' cho ri Dios rumal ru banic ri cubij ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés. Cubij c'u pa ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic: “Ri winak ri jicom ranima' cho ri Dios curik na ri c'aslema ri man c'o tä u q'uisic rumal chi cäcojonc,” —cächa ri'. ¹²Are c'u ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés man cubij taj chi rajwaxic cäcojon jun, xane cubij: “Jachin ri cunimaj ronojel we Pixab ri' cäc'oji na ri' ru c'aslema rumal wa',” —cächa'.

¹³Ri Cristo xujutoro, xujuto' rech man cuya' taj cäk'at tzij pa ka wi' chi cäc'äjisax ka wäch xa rumal rech ri Pixab. Ri Are' xurik wa' we c'äx ri' rumal kech uj. Tz'ibtal c'u pa ru Lok' Pixab ri Dios, cubij: “Cäc'äjisax na u wäch ronojel winak ri cäxecbax cho jun che',” —cächa'. ¹⁴Je ri' xuban ri Dios rech rumal ri Cristo Jesús cäya'taj chque ri winak ri man aj Israel taj ri tewchibal ri xuchi'j ri Dios che ri ka mam Abraham. Je ri' rech konojel ri cujcojonc cäc'oji pa kanima' ri Lok'alaj Espíritu ri xuchi'j ri Dios.

Waral cäkil wi ru jalbem rib ri Pixab ruc' ri tewchibal ri xuchi'j ri Dios

¹⁵Kachalal, kesajmpe ka no'lj chrij ri cäca'n ri winak: Aretak jun winak cuban jun trato o jun testamento,^c cutz'ibaj can ru bi' chupam, man c'o tä c'u jun winak chic ri cäcowinic cäturuwic, o cuya u wi'. ¹⁶Je c'u ri' ri Dios xubij chi cutewchij na ri ka mam Abraham xukuje' jun rachalaxic ri quil na u wäch pa tak ri k'ij ri quepe na. Man cubij tä ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic: “Queutewchij na xukuje' ri rachalaxic ri quil na qui wäch,” je' tä ne e q'uia ri tajin cubij, xane cubij: “Jun rachalaxic ri quil na u wäch,” ri quel cubij wa' chi are “xa jun”. Are c'u ri Cristo wa'. ¹⁷Ri cwaj quinbij are wa': Ri Dios xuban jun trato ruc' ri ka mam Abraham, xujiquiba c'u u bixic wa'. Rumal wa' ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés ri c'ä te xpe wa' oc'owinak chi quiejeb cientos ruc' juwinak lajuj junab, man cäcowin tä chusachic u wäch wa' we trato ri'. Man cäcowin tä c'u wa' cubano chi mat c'o chi u patän ri xuchi'j lok ri Dios. ¹⁸We ta je ri' ri cuya ri Dios chke, Are cuya wa' xa rumal chi cujniman che ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés, man xa tä ba' are rumal chi ri Dios xuchi'j lok wa'. Ri Dios c'ut xa rumal chi xuchi'j wa' che ri ka mam Abraham, Are xusipaj wa' che.

¹⁹We je ri', ¿jas c'u u patän ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés? Are xyl' wa' chuc'utic ri qui mac ri winak. Xuwi c'u c'o xupatänij wa' c'ä xpe na ri Cristo ri rachalaxic ri ka mam Abraham ri xbxic chi quil na u wäch rumal chi che ri Are' xyl' wi ri xuchi'j ri Dios. Ri Dios c'ut xtakan chuya'ic ri Pixab cumal ri ángeles pu k'ab jun ri cäch'aw pa qui wi' ri winak ruc' ri Are'. Are wa' ri ka mam Moisés. ²⁰Aretak ri Dios c'o ri xuchi'j che ri ka mam Abraham, xak xuwi che ri are' xubij wi wa'. Man c'o tä jun k'axal tzij xucojo, man c'o tä jun ángel, man c'o tä c'u jun winak.^d

Waral cäkil wi ru patän ri Pixab ri xtz'ibax rumal ri ka mam Moisés

²¹¿A quel lo cubij wa' chi ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés cuc'ulelaj ri xuchi'j lok ri Dios? iMan je' tä ri! We ta ri Pixab ri xyl'c cäcowinic cuya c'aslemal, te c'u ri' kas cäjicomataj na ri' ri kanima' cho ri Dios rumal ru banic ri cubij ri Pixab. ²²Are c'u ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic cubij chi conojel ri e c'o cho ruwächulew je' ta ne e tz'aptal pa che' xa rumal ri qui mac. (Quel cubij wa' chi e c'o pu k'ab ri qui mac.) Je ri' rech ri winak ri quecojon che ri Jesucristo cuya' cäyi' na chque ronojel ri xuchi'j ri Dios xa rumal ri qui cojonc.

^c 3:15 Pa ru Lok' Pixab ri Dios xak e junam ri quieb tzij “trato” ruc' “testamento”. ^d 3:20 Quel cubij wa' chi nim na u banic ri xuchi'j ri Dios che ri mam Abraham chuwäch ri Pixab ri xutz'ibaj ri mam Moisés.

²³Aretak mäja' cäpe ri Jun ri cujcojon na che, je' ta ne chi uj tz'aptal pa che' rumal ri Pixab, keye'm c'ut chi cäpe ri Are', cuc'ut rib chkawäch. ²⁴Je ri' ri Pixab are chajil ke petinak lok chuc'amic ka be c'ä xpe na ri Cristo, rech aretak cujcojon che ri Are' cäjicomataj na ri kanima' cho ri Dios. ²⁵Cämïc c'ut rumal chi petinak ri Jun ri cujcojon na che, ya man uj c'o tä chi pu k'ab ri Pixab ri chajil ke ri xuc'am ka be.

²⁶Iwonojel c'ut, ix ralc'ual ri Dios rumal chi ix cojoninac che ri Cristo Jesús. ²⁷Iwonojel ri ix banom i kasna' rech xa ix jun chic ruc' ri Cristo, ch'uktal c'u iwij rumal ri Are' je' jas ri quibano quich'uk iwib ruc' ri i k'u'. ²⁸Man nim tä u banic cämïc we jun winak are aj Israel, o are jun u wäch winak chic, we cächacunic, c'o pu k'ab jun u patrón o we ne man c'o tä u patrón. Man nim tä u banic we are achi o are ixok, rumal chi iwonojel xa ix jun chic ruc' ri Cristo Jesús. ²⁹We ri ix, ix rech ri Cristo, kas tzij ba' ri' ix rachalaxic can ri ka mam Abraham, quiwechbej c'u na ru bim ri Dios chi cuya na.

4 ¹Ri cwaj quinbij are wa': Aretak ri ralc'ual jun winak c'ä ac'al na, cäyi' c'u can rechbal, xak junam ri' ruc' jun chque ri patäninelab ri e c'o pa ri ja, pune c'u are rajaw conojel ri jastak. ²We ac'al ri', e c'o winak ri quechajinic, ri xukuje' queilow ri jastak re ri are' c'ä quel na pa qui k'ab ri chajil tak re pa ri k'ij ru bim can ru tat ri ac'al. ³Je c'u ri' ri uj xukuje'. Aretak je' ta ne uj ac'alab, uj c'o pu k'ab ri qui takanic ri winak ajuwächulew, jas ri xquichomaj ri e are'. ⁴Aretak c'ut xopan ri k'ij, ri Dios xutak lok ru C'ojol ri xil u wäch rumal jun ixok. Are ri Are' jun aj Israel xq'uiyic, xunimaj c'u ri qui Pixab ri winak ri'. ⁵Je ri' xubano rech ri uj, ri uj c'o pu k'ab ri Pixab ri', cujtzokopitajic, cujoc c'u che ralc'ual ri Dios.

⁶Chuc'utic c'ut chi ix ralc'ual chi ri Dios, ri Are' xutak lok ri Espíritu rech ri u C'ojol pa ri iwanima'. Ri Lok'alaj Espíritu co curak u chi', cubij: "¡Abba!" ri quel cubij: "¡Nu Tat!" —cächa'. ⁷Rumal c'u ri' ri ix, ix ralc'ual chi ri Dios, man xak tä ix patäninel chic. Rumal chi ix ralc'ual ri Dios, ri Are' cuya na ri iwechbal rumal ri Cristo.

Ri apóstol Pablo coc il chque ri cojonelab

⁸Ri ix nabe canok aretak man kas tä iwetam u wäch ri Dios, xa i cojom iwib che qui patänixic tak tiox ri man kas e dios taj. ⁹Are c'u ri cämïc kas iwetam chi u wäch ri Dios, o ri jicom na u bixic are chi ri ix kas etamtal chi i wäch rumal ri Dios. ¿Jas c'u che quiwaj quixtzelej chi jumul ruc' ri ojer tak i chomanic ri man c'o tä qui patän, ri man c'o tä cäch'ac chquij? ¿Jas c'u che quiwaj quiya chi jumul iwib chunimaxic ri ojer tak i chomanic, je' ta ne chi ix patänil tak que? ¹⁰Ri ix xak are quiban nimak'ij, quichajij jujun tak k'ij, jujun tak ic', jujun tak ajilabal, xukuje' jujun tak junab. (Quichomaj chi are wa' cubano chi ix utz quixil wi rumal ri Dios.) ¹¹Quinxej wib we ne xak lok' in chacuninac chixol chutzijoxic ru Lok' Pixab ri Dios.

¹²Kachalal, quixinbochi'j chi quiban iwe jas ri nu banom in, miya c'u iwib pu k'ab ri Pixab. Ri in xukuje' nu banom we jas ri ix (ri man ix aj Israel taj, man ix c'o tä c'u pu k'ab ri Pixab). Ri ix, man c'o tä jumul i banom c'äx chwe. ¹³Ri ix c'ut iwetam chi xa rumal jun yabil xincanaj iwuc', xintzijo'j ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chiwe nabe mul. ¹⁴Sibalaj c'äx c'u ri yabil ri xinriko. Man ruc' tä c'u ri' chi c'o c'äx chwe xiwetzelaj ta nu wäch, xinipakchij ta apanok. Xane xinic'ulaj je' ta ne in jun ángel rech ri Dios, je' ta ne chi in, in ri' ri Jesucristo. ¹⁵¿Jas xibano chi man c'o tä chic ri quicotemal ri xina' nabe? Cuya' quinbij chi kas tzij xinwilo jas ri rutzil iwanima' chwe aretak xinc'o'ji iwuc'. We ta xixcowinic xiwesaj ta ri ri i wak'äch, xiya ta ri' chwe che nu to'ic. ¹⁶¿A xa ta c'u xinban nu c'ulel chiwe rumal chi xinbij ri kas tzij?

¹⁷E c'o jule' winak ri je' ta ne sibalaj quixcaj, man utzil tä c'ut ri cäcaj chiwe. Are cäcaj quixquitas chkij, rech ri ix que' iwanima' cuc' ri e are'. ¹⁸Utz c'ut aretak e c'o ri cäcaj cäca'n utzil chiwe ruc' ri rutzil canima', man xuwi tä c'u aretak in c'o iwuc', xane rajwaxic wa' amak'el. ¹⁹Ix, ri ix je' ta ne alaj tak walc'ual, jumul chic quinna' c'äx iwumal, je' jas ri c'äx ri curik jun yawab ixok. Quintakej c'u na u ch'ijic ri c'äx ri' rech je' quixel na jas ri Cristo, kas cätakan c'u na ri Are' pa iwanima'. ²⁰Cwaj ta na chi in c'o iwuc' chanim ri' rech jun chi wi ri i ch'abexic cuya' quinbano. iSibalaj c'u quinoc il rumal ri tajin quibano!

**Ri quieb u trato ri Dios quejunamax cuc' ri
nan Sara rachi'l ri nan Agar ojer**

²¹Chibijmpe chwe, ix ri quiwaj quixc'o'ji pu k'ab ri Pixab ri tutz'ibaj ri ka mam Moisés, ¿a mat c'o jumul ri xoc pa i jolom jas ri cubij ri Pixab ri'? ²²Tz'ibtal chupam chi ri ka mam Abraham xec'o'ji quieb u c'ojol, jun ruc' ri ajic', ri ixok ri u cojom che patänil re, ri jun chic ruc' ri kas rixokil ri man xak tä patänil re. ²³Ri ral ala ri ajic' xil u wäch ri are' je' jas ri quil u wäch apachique ac'al. Are c'u ri ral ala ri kas rixokil ri ka mam Abraham xil u wäch ri are' rech je' quelic jas ri xuchi'j lok ri Dios. ²⁴Are c'u jun c'utbal wa' chkawäch uj cämíc. We quieb ixokib ri' quinjunamaj cuc' quieb trato. Ri nan Agar, ri ajic', quinjunamaj ruc' ri trato ri xuban ri Dios ruc' ri ka mam Moisés puwi' ri nim juyub, Sinaí u bi'. Ri winak ri quil qui wäch chupam we trato ri', je' ta ne chi xa e cojom che patäninelab jas ri nan Agar. ²⁵Ri nan Agar quinjunamaj ruc' ri ojer trato ri xbantaj chila' puwi' ri nim juyub Sinaí ri c'o pa Arabia. Ri winak ri e c'o pu k'ab wa' we trato ri', e are je' jas ri ca'nom ri winak aj Jerusalén cämíc. Ri e are' cachi'l ri calc'ual je' ta ne e cojom che patäninelab rumal chi e c'o pu k'ab ru Pixab ri Moisés. ²⁶Are c'u ri uj, uj ri' rech ri c'ac' Jerusalén ajchicaj, man uj c'o tä chi pu k'ab ri ojer Pixab ri'. Are c'u ri kas ka tinimit wa'. ²⁷Cubij c'u ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic:

Chatquicotok, nan, at ri'
 ri man catalc'ualan taj,
 ri man c'o tä awal.
 Sibalaj chatquicotok, co carak a chi'
 rumal ri a quicotemal,
 pune man c'o tä jumul a rikom
 ri c'äx ri curik jun yawab ixok.
 Je ri', rumal chi queq'uiar na
 ri ral ri ixok ri xjach canok
 chuwäch ri ixok ri c'o rachajil,

—cächa ri tz'ibtal canok.

²⁸Je c'u ri', kachalal, je' jas ri ka mam Isaac ri xuchi'j ri Dios chi quil na u wäch, je ri' ri uj, uj ri' ri ralc'ual ri Dios rumal ri xuchi'j ri Are'. ²⁹Je' jas ri xc'ulmataj ojer, ri ala ri xil u wäch je' jas ri quil u wäch apachique ac'al cuban c'äx che ri jun ri xil u wäch rumal ru chuk'ab ri Espíritu rech ri Dios. Are c'u je wa' tajin cäc'ulmataj cämíc. ³⁰¿Jas c'u cubij ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic? Cubij: “Chawesaj bi ri ajic' ri cojom che patäninel rachi'l ri ral, rumal chi ri ral ri ixok ajic' ri' man cäyi' tä rechbal junam ruc' ri ral ri ixok ri kas c'o rachajil,” —cächa'. ³¹Je ri', kachalal, man uj je' taj jas ri ral ri ixok ajic' ri xak cojom che patäninel, xane uj junam jas ri ral ri kas rixokil ri ka mam Abraham ri man xak tä patänil re.

Miya chi iwib jumul pu k'ab ri ojer Pixab re ri ka mam Moisés

5 ¹Man uj c'o tä chi pu k'ab ri ojer Pixab. Ri Cristo c'ut Are xujesan pu k'ab wa'. Chitakej ba' ri u banom ri Jesucristo chiwe. Chiwila ba' chi miya chi iwib jumul chic pu k'ab ri ojer Pixab je' ta ne chi xak ix cojom chic che patäninelab.

²iChitampe ri quinbij! In wa', ri Pablo, quintzizon iwuc'. Quinbij chiwe chi we ri ix quiya iwib chi coc retal ri ojer trato che ri i cuerpo jas ri cäca'n ri winak aj Israel, man c'o tä u patän ri' chi ix cojoninak che ri Cristo. ³Jumul chic cwaj quinbij chque conojel ri achijab, chi we cäquiya quib chi coc ri retal ri ojer trato chque, tzrajwaxic wi ri' cäca'n ronojel ri cubij ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés. ⁴Ix ri quicojo chi rumal ru banic ri cubij ri Pixab cäjicomataj ri iwanima' cho ri Dios, i tasom chi iwib chrij ri Cristo. I yo'm can ri nimalaj u tok'ob ri Dios. ⁵Ri uj c'ut, rumal ri Lok'alaj Espíritu ka cu'bam ka c'ux chi ri Dios cuban na jicom che ri kanima' rumal chi uj cojoninak che ri Cristo. ⁶We c'u xa uj jun chic ruc' ri Cristo Jesús, man c'o tä u patän ri' we cäcoj ri retal ri ojer trato che ri ka cuerpo o we man cäcoj tä ri'. Ri c'o u patän are la' chi uj cojoninak che ri Cristo. Are c'u wa' cäbanow chke chi kas quekaj conojel ri winak.

⁷Ri ix utz i banom petinak lok. ¿Jachin lo ri xcojow i c'ux rech man quinimaj tä chi ri kas tzij? ⁸Man are tä ri Dios ri xbanow wa' rumal chi are ri Are' ri xixusiq'uij rech quixc'oji ruc'. ⁹Iwetam c'ut chi “xa ruc' jubik' ch'äm cäch'ämirisax juntir ri k'or re caxlan wa, cäwalij c'u u wäch,” —cächa'. (Je ri' xukuje' ri jubik' tjonon ri man utz taj cäretzelaj na u wäch ronojel ri utzalaj tjonon.) ¹⁰Ri in c'ut cu'l nu c'ux chrij ri Kajaw Jesús, chi ri ix man quiq'uex tä ri i chomanic. Are cäch'äjisax c'u na u wäch rumal ri Dios jachin ri' ri tajin cubano chi cäsach i c'ux, apachin ta ne ri are'.

¹¹Ri in, kachalal, we ta xak are tajin quintakej u tzijoxic chi rajwaxic coc ri retal ri ojer trato che ri qui cuerpo ri achijab, mat cätzucux u banic c'äx chwe in cumal ri winak aj Israel. We ta je ri', mat tzel cäquita ri winak ri' ri u tzijoxic ru cämical ri Cristo cho ri cruz. ¹²Jachin c'u tak ri cäquicoj qui chuk'ab chiwe rech coc ri retal ri ojer trato che ri i cuerpo, banom ta wi chi cäquik'at apan ri qui cuerpo ri e are'.

¹³Ri ix c'ut, kachalal, ix siq'uim rech quixtzokopitaj pu k'ab ri ojer Pixab. We je ri', xuwi ba' michomaj chi cuya' quiban ri xak i rayibal ix, xane chito'la iwib rumal chi quiwaj iwib. ¹⁴Je ri', rumal chi ronojel ri cubij ri Pixab cuban tz'akat wa' rumal we takanic ri': “Chawaj ri awach winak jas ri at cawaj awib,” —cächa'. ¹⁵We c'u je' quibano jas ri cäca'n ri tz'i' xa cäquipak' quib, chiwila ba' iwib chi miq'uis ne iwib pa tak ri ch'oj.

Ri ka rayibal ri man utz taj cuc'ulelaj u wäch ri Lok'alaj Espíritu

¹⁶Ri cwaj quinbij in chiwe, are wa': Chiya che ri Lok'alaj Espíritu chi cätakan ri Are' pa ri iwanima' rech man quiban tä ri i rayibal ri man utz taj. ¹⁷Ri ka rayibal ri man utz taj cuc'ulelaj u wäch ri Lok'alaj Espíritu rech ri Dios. Ri Lok'alaj Espíritu c'ut cuc'ulelaj u wäch ri ka rayibal ri man utz taj. We quieb ri' cäquic'ulelaj quib. Rumal ri' ri ix man quixcowin taj quibano jachique ri quiwaj. ¹⁸We c'u are ri Lok'alaj Espíritu cätakan pa ri iwanima', man ix c'o tä ri' pu k'ab ri Pixab ri xutz'ibaj ri ka mam Moisés.

¹⁹K'alaj ri cäca'n ri winak ri qui jachom quib chubanic xak jas ri qui rayibal ri e are'. Je' cäca'no jas ri cäca'n ri tz'i' ri xak cäquirik quib, man c'o tä qui pixab. Cäca'n c'u ri etzelal ri sibalaj äwas u banic cho ri Dios xukuje' chquiwäch ri winak. Cäca'n c'u ronojel u wäch ri man utz taj ri cäquirayij, ri xa q'uixbal u banic. ²⁰Man xuwi tä wa', xane cäquik'l'ilaj tak tiox, xukuje' cäca'n itzinic. Cäca'n qui c'ulel chbil tak quib, amak'el c'ut cäquiyac tak ch'oj. C'äx cäquina' chquij niq'uijaj winak chic, chanim cäpe coyowal. Xuwi cäquitzucuj ri quech ri e are', man cäquichomaj tä ri quech niq'uijaj chic. Man curik tä rib ri qui chomanic, xane xak cäquitasala quib chbil tak quib. ²¹Xukuje' cäquirayij ri quech niq'uijaj winak chic, quecämisanic, quek'abarc, cäquiya u wi' ri cäquitijo. Xukuje'

c'o niq'uiaj chic ri junam ruc' wa' ri cäca'no. Quinbij chi c'u apan chiwe jas ri nu bim can nabe, chi ri quebanow wa' we ri' man queopan tä na ruc' ri Dios rech cätakan ri Are' pa qui wi'.

²²Are c'u ri Lok'alaj Espíritu cubano chi cäkaj kib, chi kas kujquicotic, chi cuxlan na ri kanima', chi cäkachajij paciencia, chi cujch'awic, cäka'n utzil chque niq'uiaj, chi utz ri ka c'aslemal, chi jicom ri kanima', man xak tä quieb ka chomanic. ²³Ri Lok'alaj Espíritu xukuje' cubano chi man cäkanimarisaj tä kib, chi man cäka'n tä xa jas ri cäkaj uj. Man c'o tä c'u jun pixab ri cubij chi man cuya' taj queban wa' we ri'. ²⁴Ri e rech ri Cristo, je' ta ne qui ripom cho ri cruz ronojel ri qui rayinic ri man utz taj, ronojel ri man utz taj ri craj ri canima'. ²⁵We yo'm ri ka c'aslemal rumal ri Lok'alaj Espíritu, kaya ba' chi ri Are' cätakan pa ka wi' pa ronojel ri cäka'no.

²⁶Man cuya' taj cäkanimarisaj kib, rumal chi we je ri' cäka'no, xa cäkayac koyowal chbil tak kib. Mäkana' c'u c'äx chrij jun cojonel chic aretak curik utzil pa ru c'aslemal.

Rajwaxic cäkato'la kib ri jun ruc' ri jun chic

6 ¹Kachalal, we c'o jun cojonel cäriktaj pa mac, ix ri' ri kas cätakan ri Lok'alaj Espíritu pa ri iwanima', rajwaxic quito' wa' we cojonel ri' ruc' jun utzalaj iwanima' rech cuban chi na ri kas utz pa ru c'aslemal. Aretak quiban wa', are minimarisaj ba' iwib, xane china' pa iwanima' chi man nim tä i banic. Chiwila c'u iwib chijujunal chi mixkaj ne ix pa mac xukuje'. ²Chito'la iwib ri jun ruc' ri jun chic je' jas ri cuban jun winak cuto' ri rachi'l che ri reka'n. We je' quiban ix, quinimaj ri' ru Pixab ri Cristo.

³We c'o jun cuchomaj chi kas nim u banic, ketam chi man kas tzij tä c'u ri'. Ri winak ri' xa tajin cusub rib. ⁴Rumal ri' rajwaxic chi chiwila iwib chijujunal jas ri i banom pa ri i c'aslemal. We i banom ri kas utz, te c'u ri' cäcu'bi na i c'ux rumal ri i banom ix. Man are tä quiwilo jas ri ca'nom niq'uiaj chic. ⁵Chijujunal c'ut rajwaxic quich'okobej ronojel ri cäpe na pa ri i c'aslemal.

⁶Ri tajin cätijox che ru Lok' Pixab ri Dios, rajwaxic ri' cuya jubik' re jas ri c'o ruc', cuban c'u ronojel u wäch utzil che ri tajin cuya ri tijonic.

⁷iMisub iwib! Ri Dios man cuya tä chque ri winak chi xa cäquetz'bej u wäch ri Are'. Ronojel c'u ri cutic jun winak, cäyac na ru wäch wa' rumal. ⁸We jun winak xa are cuban ri etzelal ri c'o pa ri ranima', are je' ta ne ri tajin cutic jun itzel tico'n ri man utz tä u wäch, cuyac c'u na ri' jun cosecha re cämical. We c'u jun winak are cubano jachique ri craj ri Espíritu rech ri Dios, are je' ta ne chi tajin cutic jun utzalaj tico'n ri'. Ri Lok'alaj Espíritu cubano chi cuyac na jun cosecha ri man cäsach tä u wäch, are wa' ri c'aslemal ri man c'o tä u q'uisic. ⁹Mujcos ba' chubanic

ri utzil. Curik c'u na jun k'ij ri cäkayac na ru wäch ri ka'nom we man cäq'uiustaj tä ka c'ux ruc', cäkaya c'u can u banic wa'. ¹⁰Rumal ri!, joropa' mul ri cujcowinic, ka'na utzil chque conojel winak, más c'u na chque ri kach tak cojonelab.

**Ri apóstol Pablo cuya ri q'uisbal u pixbenic,
xukuje' cuya rutzil qui wäch ri cojonelab**

¹¹Chiwilampe ri nimak tak tz'ib ri quinbano aretak quincos ri nu k'ab in chutz'ibaxic wa' we tzij ri' chiwe. ¹²Conojel ri cäquicoj qui chuk'ab chiwe rech coc ri retal ri ojer trato che ri i cuerpo, cäca'n wa' xa rumal chi are cäcaj chi utz queil wi cumal ri winak, rech man c'o tä jun c'äx cäban chque pune cäquitzijoj ru cämical ri Cristo cho ri cruz. ¹³Xukuje' ne ri winak ri cojom ri retal ri ojer trato che ri qui cuerpo, man quecwin taj cäca'n ronojel ri cubij ri Pixab. Are xa cäcaj chi coc ri retal ri ojer trato chiwe rech cäquinimarisaj quib chiwij chubixic chi xecowinic xca'no chi xixniman che ri cäquibij. ¹⁴Are c'u ri in, man cwaj taj quinnimarisaj wib xak pa we wi, xane xuwi rumal ru cämical ri Kajaw Jesucristo. Rumal c'u ru cämical ri Are' cho ri cruz, je' ta ne cäminak chi ruwächulew chwe in, xukuje' ri in, je' ta ne in cäminak chic chuwäch ruwächulew. ¹⁵We kas tzij xa uj jun chic ruc' ri Cristo Jesús, pune cojom retal ri ojer trato che ri ka cuerpo o man cojom taj, man are tä ri' ri nim u banic, xane ri kas nim u banic are we banom c'ac' tak winak chke rumal ri Dios. ¹⁶Conojel ba' ri cäca'no jas ri cubij we takanic ri!, chuban ta ri Dios chque chi cuxlan ri canima', xukuje' chi quel ta u c'ux chque ri e are!, xukuje' chque conojel ri kas e rech ri Are'.

¹⁷Xuwi chi ba' wa' we cämíc, are c'u ri chuwek cäbij man cwaj tä chic chi c'o jun cuya latz' chwe, o cuban jun u wäch c'äx chwe, rumal chi ri yuc ri e c'o che ri nu cuerpo kas cäquic'utu chi in patänil re ri Kajaw Jesús.

¹⁸Kachalal, are ta ba' ri Kajaw Jesucristo cätok'obisan na i wäch ix nimalaj iwonojel. Amén.